

Varför frågor om vårdens miljö?

- Att vårdmiljön kan ha stor betydelse för hälsa och välbefinnande är väl dokumenterat. Forskning har visat att en god och stödjande vårdmiljö kan bidra till kortare vårdtider, mindre behov av smärtstillande läkemedel och lägre stressnivåer hos patienterna
- Att erbjuda goda vårdmiljöer med attraktivitet och positiv distraktion, kan öka välbefinnandet och nöjdhet med vården. Kan också öka patientens upplevelser av kvaliteten av vården
- En god och hälsofrämjande miljö har även betydelse för personal, anhöriga samt andra besökare

Konst och arkitektur fungerar som visuella vitaminer

Poul Gernes, Entréhall, Köpenhamns Universitetssjukhus, Herlev, 1970

Vårdens miljö: offentlig (till stor del)

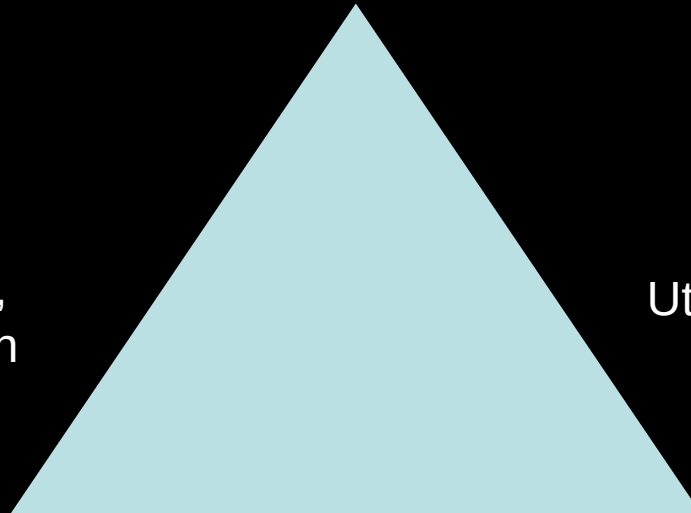
Den offentliga miljön (privat eller skattefinansierad) formar oss.
(Jämför t ex köpcentra och bibliotek)

- Den är performativ, påverkar, stimulerar eller hindrar tankar och beteenden.
- Utformningen styrs av hur vi ser på människan som samhällsvarelse.
- Utformningen styr även hur vi ser på varandra.
- I slutändan: ett politiskt ställningstagande (kunskap, finansiellt stöd).
Eller frånvaron av det.

Värdegrund / vårdfilosofi / politik

Upplevelsen av miljön,
att vara och agera i den

Utformningen av miljön

Betydelsen av arkitekturens utformning och estetisk omsorg

- Nu pågår den största uppgraderingen av vårdbyggnader i modern tid : förnyelse i både Sverige och Västvärlden
- Sverige: för 90 miljarder!
- Hur är resultatet? Hög teknisk standard och funktionalitet. Patienten i centrum.
- Konstnärlig gestaltning? Den humana biten?
- Direkta kopplingar mellan utformningsfrågor och positiva effekter för vårdens medicinska resultat

Evidensbaserad design – nya metoder

- ✓ Arkitektur, vårdmiljö
- ✓ Organisation (ledarskap/beställarorg.)
- ✓ Vårdprocesser
- ✓ Behandlingsformer
- ✓ Patientperspektiv
- ✓ Personalintressen
- ✓ Olika budgetar
- ✓ Utnyttjar tidigare forskningsresultat
databaser, vetenskapliga publikationer

Monica Gora, Famiglia, Akutcentrum, Malmö,
Region Skåne

Grundfrågor för forskningen kring vårdmiljöns estetiska gestaltning:

- Spelar vårdmiljöns omsorgsfulla utformning någon roll för vårdens resultat?
- Hur kan vi mäta konstens och den estetiska utformningens effekter på patienter, personal och anhöriga
- Hur överför man forskningens resultat till gagn för vårdmiljöns utveckling?

Nytt forskningsområde där metoder, verktyg, terminologi och begrepp håller på att skapas.

Humaniora och naturvetenskap möts genomförda undersökningar med evidensbaserade resultat.

Forskningen visar att en genomarbetad vårdmiljö är hälsofrämjande

- Förbättrar välmående och återhämtning
- Bidrar till minskad smärtupplevelse
- Bidrar till minskad medicinering
- Förkortar sjukhusvistelsen
- Fungerar som positiv distraktion
- Gör sjukhusmiljön mer attraktiv för patienter, medarbetare och samarbetspartners

Den estetiska utformningens omfattning: faktorer att räkna med enligt Socialstyrelsens riktlinjer för vård och omvårdnad

- Arkitektur
- Utsmyckning, konst, estetik, form
- Ljus, belysning
- Ljud, lukt
- Djur, natur, utemiljö
- Psykosocial miljö

Vårdens miljö

Möte mellan fysisk miljö och upplevd miljö. Hur mäta detta?

Objektivt: mätbart

- Färg
- Ljus
- Avstånd
- Nivåskillnader
- Orientering/tolkning
- Natur

Subjektivt: upplevelse

- Sinnesupplevelse
- Erfarenheter
- Hemlighet
- Kognitiv förmåga
- Kunskap
- Förväntningar
- Konst
- Välkomnande

en del av bemötandet, påverkar mottagligheten för behandlingarna som följer

Hur ser våra sjukhus ut? Några exempel:

Västerås, 1928, Ernst Stenhammar

Mölnåls sjukhus

Sunderbyns sjukhus

Nya Karolinska sjukhuset, Stockholm, 2016

Upplevelsen av vårdens rum är svårsmätbar och sker individuellt.

Några exempel berömda fallstudier:

1. "The Beautiful Room Effect" (Maslow och Mintz, 1956)

Deltagare i olika rum (mer eller mindre klar belysning, tydliga eller intetsägande färger, väldekorerade eller inte dekorerade väggar)

Ombuds att karakterisera personer de ser på foto.

Resultat?

2. "Berikad miljö" (Donald Hebb, 1985)

glada råttor med större och bättre hjärnor

går genetiskt i arv

3. Betydelsen av väntrummens utformning vad gäller tidsupplevelse, tillfredsställelse och mottaglighet för vården.

Baserad på data från 1,201,559 patienter behandlade på 4,392

läkarmottagningar i USA

mellan januari och december 2004

Påverkar väntrummet utformning vårdresultatet?

Finns samband mellan inredning, belysning och väntetidsupplevelse?

Påverkas belåtenhetsfaktorn och mottagligheten för efterföljande vård?

Undersökningen är baserad på data från 1,201,559 patienter behandlade på 4,392 läkarmottagningar i USA, jan-dec 2004

St. Vincent Hospital

Portland, Oregon / Akuten

Väntrummet genomtänkta
utformning, *design och utsikt*, leder till

- minskad stress, aggression
- kortare tidsupplevelse
- ökad mottaglighet för behandling

Aktuell hjärnforskning visar att

- hjärnan växer genom nya celler och synapser livet igenom
- behagliga visuella intryck ger den näring

Läkande kvaliteter i vårdmiljön:

luft, ljus, rymd, färg, fattbara visuella
sammanhang

Jan Stenberg och Thomas Nordström, Löverket,
2011. Västmanlands sjukhus, Västerås

Utformningen av sjukhusentréer är av betydelse:
konsten är bekräftande vägvisare och stimulerande sinnesuttryck

Knut Lindberg, Sländan, 1971,
Västmanlands sjukhus, Västerås

Temagruppen för Hälsofrämjandevårdsmiljö (HFVM)

Helle Noorlind Brage

Ordförande/sammankallande

Region Östergötland

Paula Bergman

Region Jönköpings län

Birgitta Ekeberg

Region Jönköpings län

Sue Harden Mugelli

Region Skåne, Skånes Universitetssjukvård

Kristina Maria Mezei

Region Västmanland

Åsa Meland

Västra Götalandsregionen